

Shmuel HaKattan And the Curse Against the Heretics

Rabbi Elie Kaunfer – kaunfer@mechonhadar.org

Chicago Yom Iyun: “Good Jews”, “Bad Jews” and the Relationship Among Us

1) “Blessing” for Jewish Christians

Daily Amidah, Ashkenazi

And for the slanderers let there be no hope,
And may all evil perish in an instant.
And may all your enemies speedily be cut off.
And the willful sinners: Speedily uproot, smash, cast
down and humble speedily in our days.
Blessed are you, YHVH, who breaks enemies and
humbles willful sinners.

עמידה, נוסח אשכנז

ולמלשינים אל תהי תקוה,
וכל הרשעה קרע תאבד,
וכל אויבך מהרה יפרתו,
והזדים מהרה תעקר ותשבר ותמגר ותכניע במהרה בימינו.
ברוך אתה ה', שבר אויבים ומכניע זדים.

2) The Essence of Shmuel HaKattan?

Mishnah Avot 4:19

Shmuel HaKattan says: “If your enemy falls, don’t
be glad. If he trips, don’t let your heart rejoice. Lest
YHVH see it and be displeased, and avert His wrath
from him” (Proverbs 24:17-18).

משנה אבות ד:יט

שמואל הקטן אומר "בנפל [אויבך] אל תשמח ובכשלו
אל יגל לבך פן יראה ה' ורע בעיניו והשיב מעליו אפו" (משלי
כד:יז-יח):

3) The Source of the “Minim” Blessing Babylonian Talmud Berakhot 28b-29a

Mishnah: Rabban Gamliel says: “Every day a person should pray eighteen (the *Amidah*).” Rabbi Yehoshua says: “‘Essence’ of eighteen”...

Gemara:... These eighteen, but there are nineteen (blessings)!...
Our rabbis taught [in a *baraita*]: “Shimon the flaxworker ordered eighteen blessings before Rabban Gamliel, in fitting order, in Yavneh.

“Rabban Gamliel said to the Sages: ‘Is there a person who knows how to fix the “blessing” for the *minim* (Jewish Christians)?’ Shmuel HaKattan stood up and fixed it.

The next year, he forgot/cancelled it, and he looked at it [reduced it?] for two or three moments, but they didn’t bring him up [i.e. remove him from leading the *Amidah*].”

תלמוד בבלי ברכות כח:-כט.

משנה. רבן גמליאל אומר: בכל יום ויום מתפלל אדם שמנה עשרה. רבי יהושע אומר: מעין שמונה עשרה...

גמרא... הני תמני סרי, תשסרי הויין!...
תנו רבנן: שמעון הפקולי הסדיר שמונה עשרה ברכות לפני רבן גמליאל על הסדר ביבנה.

אמר להם רבן גמליאל לחכמים:
כלום יש אדם שיודע לתקן ברכת המינים? עמד שמואל הקטן ותקנה,

לשנה אחרת שכחה.
והשקיף בה שנים ושלוש שעות
ולא העלוהו.

Guiding Questions:

What is Shmuel HaKattan’s role in setting the blessing for minim? How is that different from the story below?

4) An Alternate Story

Jerusalem Talmud Berakhot 5:3, 9c

We find *Tannaim* disagreeing:

For all [the blessings of the *Amidah*] we don't recall him [from leading] except for one who doesn't say: "Who revives the dead" and "Who humbles willful sinners" and "Who rebuilds Jerusalem."

I say he is a *min* (Jewish Christian).

Shmuel HaKattan passed before the ark (i.e. led the *Amidah*) and he erased "who humbles willful sinners" at the end. He started to look at them. They said to him: "The sages didn't take this into measure."

5) Another Interrogation of R. Gamliel

Babylonian Talmud Berakhot 27b

Our rabbis taught [in a *baraita*]: "A story: A student came before Rabbi Yehoshua and said to him: 'The *Amidah* of evening: Permitted or required?' He said: 'Permitted.'

"[The student] came before Rabban Gamliel and said to him: 'The *Amidah* of evening: Permitted or required?' He said: 'Required.' He said to him: 'But R. Yehoshua said permitted!' [Rabban Gamliel] said: 'Wait here until all the shield-bearers enter the study hall.'

"When the shield-bearers entered, the questioner stood and asked: 'The *Amidah* of evening: Permitted or required?' Rabban Gamliel said to him: 'Required.' Rabban Gamliel said to the Sages: 'Is there a person who disagrees on this matter?'

תלמוד ירושלמי ברכות פרק ה דף ט טור ג/ה"ג

אשכח תניי ופליג

לכל אין מחזירין אותו חוץ ממי שלא אמר מחיה המתים ומכניע זדים ובונה ירושלים

אני אומר מין הוא

שמואל הקטן עבר קומי תיבותא ואשגר מכניע זדים בסופה שרי משקיף עליהון אמרין ליה לא שיערו חכמים כך

תלמוד בבלי ברכות כז:

תנו רבנן: מעשה בתלמיד אחד שבא לפני רבי יהושע, אמר לו: תפלת ערבית רשות או חובה? אמר ליה: רשות.

בא לפני רבן גמליאל, אמר לו: תפלת ערבית רשות או חובה? אמר לו: חובה. אמר לו: והלא רבי יהושע אמר לי רשות! אמר לו: המתן עד שיכנסו בעלי תריסין לבית המדרש.

כשנכנסו בעלי תריסין, עמד השואל ושאל: תפלת ערבית רשות או חובה? אמר לו רבן גמליאל: חובה. אמר להם רבן גמליאל לחכמים: כלום יש אדם שחולק בדבר זה?

“R. Yehoshua said to him, ‘No.’ [Rabban Gamliel said]: ‘But in your name they told me: Permitted!’ He said to him: ‘R. Yehoshua: Stand on your legs and they will testify against you...’”

אמר ליה רבי יהושע: לאו. אמר לו: והלא משמך אמרו לי
רשות! אמר ליה: יהושע, עמוד על רגליך ויעידו בך!

Guiding Question:

How does R. Gamliel's behavior here shed light on the Babylonian Talmud's story of the formation of the “blessing” of heretics (source 3)?

6) Shmuel HaKattan as the Eighth Man Babylonian Talmud Sanhedrin 10b-11a

Our rabbis taught [in a *baraita*]: “Do not add a leap year except with those invited to do it.

“A story: Rabban Gamliel said: ‘Let seven rise early with me to the roof.’ He rose early and found eight. He said: ‘Who came up without permission? Go down!’ Shmuel HaKattan stood up and said: ‘I was the one who went up without permission, but not to add a leap year I came up, rather to learn practical law I needed to come.’ [R. Gamliel] said to him: ‘Sit, my son, sit. All the years are fitting to be intercalated by your hand, it’s just that the sages said: “Don’t add a leap year except with those invited to do so.”’”

And it wasn’t Shmuel HaKattan [who was the eighth person], rather it was another person. But because of [preventing] embarrassment he did this.

תלמוד בבלי סנהדרין י:י-יא.

תנו רבנן: אין מעברין את השנה אלא מזומנין לה.

מעשה ברבן גמליאל שאמר: השכימו לי שבעה לעלייה, השכים ומצא שמונה. אמר: מי הוא שעלה שלא ברשות? ירד! עמד שמואל הקטן ואמר: אני הוא שעליתי שלא ברשות, ולא לעבר השנה עליתי, אלא ללמוד הלכה למעשה הוצרכתי. אמר לו: שב בני, שב. ראויות כל השנים כולן להתעבר על ידך, אלא אמרו חכמים: אין מעברין את השנה אלא במזומנין לה.

ולא שמואל הקטן הוה, אלא איניש אחרינא, ומחמת כיסופא הוא דעבד.

Guiding Question:

What is the character of Shmuel HaKattan as it emerges from these sources below?

7) Another Version: Eldad and Meidad

Jerusalem Talmud Sanhedrin 1:2; 18c

A story: Rabban Gamliel said: “Call me seven elders to the roof,” and eight came.

He said: “Who entered without permission?”

Shmuel HaKattan stood on his legs and said: “I came up without permission. I needed a law, and I entered to ask about it.”

Rabban Gamliel said to him: “What, Eldad and Meidad? All of Israel knows that if they are two, you would be one of them.” Nevertheless, they didn’t intercalate the year on that day, but differed on other matters, and intercalated it on the next day.

תלמוד ירושלמי מסכת סנהדרין פרק א דף יח טור ג/ה"ב

מעשה ברבן גמליאל שאמר יקרוני שבעה זקנים לעלייה ונכנסו שמנה

אמר מי הוא שנכנס שלא ברשות עמד שמואל הקטן על רגליו ואמר אני עליתי שלא ברשות הלכה נצרכה לי ונכנסתי לשאול עליה

אמ' לו רבן גמליאל ומה אלדד ומידד שכל ישראל יודעי' שאילו הן שנים אמרתי שאתה אחד מהן ואפילו כן לא עיברוה בהווא יומא ואפלגינה במילי דאורייתא ועברוה ביומא דבתר'

8) Who are Eldad and Meidad?

Numbers 11:25-26

²⁵YHVH descended in a cloud and spoke to him [Moses]. He overflowed with the spirit that was upon him, and gave it to the seventy elders. When the spirit rested on them, they prophesied, but did not continue. ²⁶But two men remained in the camp: Eldad and Meidad. The spirit rested on them—they were among those recorded, but did not go out from the tent, but prophesied in the camp.

במדבר פרק יא:כה-כו

²⁵וַיֵּרֶד ה' בְּעָנָן וַיְדַבֵּר אֵלָיו וַיִּאֲצֹל מִן הָרוּחַ אֲשֶׁר עָלָיו וַיִּתֵּן עַל שִׁבְעִים אִישׁ הַזִּקְנִים וַיְהִי כְּנֹחַ עָלֵיהֶם הָרוּחַ וַיִּתְּנָבְאוּ וְלֹא יָסְפוּ: ²⁶וַיִּשְׁאַרוּ שְׁנֵי אַנְשִׁים בַּמַּחֲנֶה שֵׁם הָאֶחָד אֶלְדָּד וְשֵׁם הַשֵּׁנִי מִידָד וַתָּנַח עָלֵיהֶם הָרוּחַ וְהֵמָּה בְּכֹתְבִים וְלֹא יָצְאוּ הָאֵלֶּלֶה וַיִּתְּנָבְאוּ בַּמַּחֲנֶה:

9) The Character of Eldad and Meidad

Babylonian Talmud Sanhedrin 17a

Rabbi Shimon said: “In the camp [Eldad and Meidad] remained. At the time that God said to Moses: ‘Gather for me seventy people’ (Numbers 11:16) Eldad and Meidad said: ‘We are not fitting for this greatness.’”

תלמוד בבלי סנהדרין דף יז.

רבי שמעון אומר: במחנה נשתיירו. בשעה שאמר לו הקדוש ברוך הוא למשה: "אספה לי שבעים איש" (במדבר יא:טז) אמרו אלדד ומידד: אין אנו ראויין לאותה גדולה,

God said: 'Since you belittled yourself, I will add greatness above their [the elders'] greatness.' What was this greatness he added to them? All the prophets prophesied but then stopped, but they prophesied and didn't stop. What was their prophecy? That Moses would die and Joshua would bring them into the land of Israel."

אמר הקדוש ברוך הוא: הואיל ומיעטתם עצמכם - הריני מוסיף גדולה על גדולתכם. ומה גדולה הוסיף להם - שהנביאים כולן נתנבאו ופסקו, והם נתנבאו ולא פסקו. ומה נבואה נתנבאו? אמרו: משה מת, יהושע מכניס את ישראל לארץ.

10) Garlic in the Beit Midrash Babylonian Talmud Sanhedrin 11a

Rabbi was sitting and teaching, and smelled garlic. He said: "Whoever ate garlic—out!" Rabbi Hiyya [who didn't do it] stood up and went out. They all stood up and went out... and R. Hiyya, where did he learn it? From Rabbi Meir. As it is taught [in a *baraita*]: "A story: A woman came to the Beit Midrash of R. Meir and said to him: 'Rabbi, one of your students wedded me through intercourse.' R. Meir stood up and wrote her a divorce document, and gave it to her. They all stood up and wrote and gave it to her." And R. Meir, where did he learn it? From Shmuel HaKattan...

תלמוד בבלי סנהדרין יא.

כי הא דיתיב רבי וקא דריש, והריח ריח שום, אמר: מי שאכל שום - יצא!
עמד רבי חייה ויצא. עמדו כולן ויצאו... ורבי חייה מהיכא גמיר לה - מרבי מאיר. דתניא: מעשה באשה אחת שבאתה לבית מדרשו של רבי מאיר, אמרה לו: רבי, אחד מכם קדשני בביאה. עמד רבי מאיר וכתב לה גט כריתות, ונתן לה, עמדו כתבו כולם ונתנו לה.

ורבי מאיר מהיכא גמיר לה - משמואל הקטן....

11) What is Shmuel "Little"? Jerusalem Talmud Sotah 9:13; 24b

Why was he called Shmuel HaKattan [Samuel the Little]? Because he belittled himself. Some say: "Because he was slightly less than Samuel of Ramath [the prophet]."

תלמוד ירושלמי סוטה פרק ט דף כד טור ב' /הי"ג

ולמה נקרא שמו קטן? לפי שהוא מקטין עצמו. ויש אומרים לפי שמעט היה קטן משמואל הרמתי

12) Shmuel HaKattan's Critique Babylonian Talmud Taanit 25b

Shmuel HaKattan declared a public fast, and the rains came before dawn. The people thought to say this was praise of the public, but he said to them: "I will tell you a parable: What is it similar to? To a servant who asks for a prize from his master. He said to them: 'Give to him, and I won't have to hear his voice.'"

Again Shmuel HaKattan declared a public fast and the rains came after sunset. The people thought to say this was praise of the public, but Shmuel said to them: "It is not praise of the public; I will tell you a parable: What is it similar to? To a servant who asks for a prize from his master, and he said to them: 'Wait here until you are crushed and troubled,' and then he gave it to them."

13) Shmuel as Prophet Tosefta Sotah 13:3-4

When the later prophets Haggai, Zekharyah and Malakhi died, the holy spirit ceased from Israel. Nevertheless, they would hear a heavenly voice. A story: When the sages gathered to the roof of Beit Guryah in Jericho, a heavenly voice came out and said to them: "There is one among you who is fitting for the holy spirit, but his generation is not meritorious."

They looked at Hillel the Elder. When he died, they said of him: "What a humble man, what a *hasid*, student of Ezra."

תלמוד בבלי תענית כה:

שמואל הקטן גזר תעניתא וירדו להם גשמים קודם הנץ החמה, כסבורין העם לומר שבחו של צבור הוא, אמר להם: אמשול לכם [משל], למה הדבר דומה - לעבד שמבקש פרס מרבו, אמר להם: תנו לו ואל אשמע קולו.

שוב שמואל הקטן גזר תעניתא, וירדו להם גשמים לאחר שקיעת החמה. כסבורים העם לומר שבחו של צבור הוא, אמר להם שמואל: לא שבח של צבור הוא, אלא אמשול לכם משל, למה הדבר דומה - לעבד שמבקש פרס מרבו, ואמר להם: המתינו לו עד שיתמקמק ויצטער, ואחר כך תנו לו.

תוספתא סוטה יג-ד

משמתו נביאים האחרונים חגי זכריה ומלאכי פסקה רוח הקודש מישראל ואע"פ כן היו משמיעין להן על בת קול מעשה שנתכנסו חכמים לעליית בית גוריה ביריחו ויצתה בת קול ואמרה להן יש כן אדם ביניכם שראוי לרוח הקדש אלא שאין דורו זכיי

לכך נתנו עיניהם בהלל הזקן וכשמת אמרו עליו הא עניו הא חסיד תלמידו של עזרא.

Another time: They were sitting in Yavneh and heard a heavenly voice say: “There is one among you who is fitting for the holy spirit, but his generation is not meritorious.

They looked at Shmuel HaKattan. When he died, what did they say? “What a humble man, what a *hasid*, student of Hillel the Elder.” He said at the moment of his death: “Shimon and Yishmael for the sword, the rest of the nation for plunder. After this, great disasters will follow.” And he said this in Aramaic.

Even about Yehudah ben Bava they established to say about him: “What a humble man, what a *hasid*, student of Shmuel HaKattan.” But the moment was too much troubled [because of persecutions].

שוב פעם אחת היו יושבין ביבנה ושמעו בת קול אומרת יש כאן אדם שראוי לרוח הקודש אלא שאין הדור זכאי

ונתנו עיניהם בשמואל הקטן
בשעת מיתתו מה היו או' הא עניו הא חסיד תלמידו של הלל
הזקן אף הוא אומ' בשעת מיתתו שמעון וישמעאל לקטלא ושאר
חברוהי לחרבא ושאר עמא לביזה ועקן רברבן יהויין לאחר דנא
בלשון ארמי אמרן

אף על ר' יהודה בן בבא התקינו שיהו אומ' עליו הא עניו הא
חסיד תלמידו של שמואל הקטן אלא שנטרפה שעה

14) The Death of Shmuel HaKattan Massekhtot Ketanot Smahot 8:7

... [Rabban Gamliel] said to [Shmuel HaKattan]:
“One puts keys and notebook in the coffin of the dead in order to arouse grief.” When Shmuel HaKattan died, they put his key and notebook in the coffin because he had no son.

Rabban Gamliel and Rabbi Eleazar eulogized him, and said: “For this is it good to cry, for this it is right to mourn. When kings die, they leave their crown to their children, when rich people die, they leave their riches to their children. Shmuel HaKattan took all of the pleasures of the world and left.”

מסכתות קטנות שמחות ח:ז

אמר לו ותולין מפתחו ופנקסו של מת בארונו של מת מפני
אגמת /עגמת/ נפש; וכשמת שמואל הקטן תלו לו מפתחו ופנקסו
בארונו מפני שלא היה לו בן,

והיה רבן גמליאל ורבי אלעזר מספידין עליו, ואמרו על זה נאה
לבכות, ועל זה נאה להתאבל, כשהמלכים מתים מניחין כתרין
לבניהם, עשירים מתים ומניחין עושרם לבניהם, שמואל הקטן
נטל כל חמודות של עולם והלך לו.

15) Another Person Who Knows Babylonian Talmud Pesahim 66a

Our rabbis taught: “This *halakhab* disappeared from the Benei Beteira: Once the 14th (of Nisan) was falling on Shabbat. They forgot and didn’t know if Pesah superseded Shabbat or not. They said: ‘**Is there anyone who knows** if Pesah supersedes Shabbat or not?’ They said to them: “There is one person who came up from Bavel, Hillel the Bavli is his name, who served the two greats of the generation: Shmaya and Avtalyon, and he knows if Pesah supersedes Shabbat or not...”

תלמוד בבלי פסחים סו.

תנו רבנן: הלכה זו נתעלמה מבני בתירא. פעם אחת חל ארבעה עשר להיות בשבת, שכחו ולא ידעו אם פסח דוחה את השבת אם לאו. אמרו: **כלום יש אדם שיודע** אם פסח דוחה את השבת אם לאו? אמרו להם: אדם אחד יש שעלה מבבל, והלל הבבלי שמו, ששימש שני גדולי הדור שמעיה ואבטליון ויודע אם פסח דוחה את השבת אם לאו. שלחו וקראו לו...

16) Midrash vs. Prayer Zohar A: Midrash Ne’elam 105a

Rabbi said: “It is forbidden for a person to pray that evil people depart from this world, for if the Holy One had removed Teraḥ from the world when he was an idol worshipper, Avraham our father would not have come into the world, and the tribes of Israel, and King David, and the King *Moshiah* would not have come to the world, and Torah would not have been given, and all those *tzadikim* and *hasidim* and prophets would not have come to the world.

זוהר - מדרש הנעלם כרך א (בראשית) פרשת וירא דף קה

עמוד א

ואמר רבי אסור לו לאדם להתפלל על הרשעים שיסתלקו מן העולם שאלמלא סלקו קודשא בריך הוא לתרח מן העולם כשהיה עובד ע"ז לא בא אברהם אבינו לעולם ושבטי ישראל לא היו והמלך דוד ומלך המשיח והתורה לא נתנה וכל אותם הצדיקים והחסידים והנביאים לא היו בעולם.